

# Kırım Kıbrıs Değildir

## Crimea is not Cyprus

Sadık Rıdvan Karluk<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Professor Emeritus, Ankara, Turkey  
[rkarluk@anadolu.edu.tr](mailto:rkarluk@anadolu.edu.tr)

**Corresponding author:** [rkarluk@anadolu.edu.tr](mailto:rkarluk@anadolu.edu.tr)



This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

### Abstract

*Statement of Russia's Ambassador to Cyprus, Stanislav Osadchiy, regarding the establishment of a link between Crimea and the Turkish Republic of Northern Cyprus after the Russian invasion of Crimea, does not reflect the facts, nor does it imply any effect in terms of international law.*

**Key words:** Russia, Annexation of Crimea, Cyprus, Turkish Republic of Northern Cyprus.

### Özet

*Kırım'ın Rusya tarafından uluslararası hukuka aykırı bir şekilde işgalinin ardından Rusya'nın Kıbrıs Büyükelçisi Stanislav Osadchiy'in Kırım ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında bağ kurulmasıyla ilgili tespitleri, gerçekleri yansıtmamakta, uluslararası hukuk açısından da bir hüküm ifade etmemektedir.*

**Anahtar Kelimeler:** Rusya, Kırım'ın İlhakı, Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

Kıbrıs'ta 1963 yılındaki Anayasa değişiklikleri üzerine ayrılan Türk ve Rum toplumları pek çok defa bir araya getirilmeye çalışılmış olmasına rağmen şimdiye kadar bir sonuca ulaşamamıştır. ABHaber'in Rusya'nın Kırım ve Kıbrıs politikalarını sorgulaması sonrasında Ukrayna'nın Kıbrıs Büyükelçisi sorunu ada gündemine taşımıştır.<sup>1</sup> Daha sonra Büyükelçi Stanislav Osadchiy Kıbrıs Rum Haber Ajansı'na bir mülakat vermiş ve mülakat ABHaber'e gönderilmiştir. ABHaber de Kıbrıs Haber Ajansı'nda yer alan mülakatı aynen yayımlamıştır.

<sup>1</sup> ABHaber, ABHaber'in haberi gündem yarattı. Rusya: Kırım'ın Rusya'ya katılması demokratik Kıbrıs Türk rejimi ise yasadışı. <http://www.abhaber.com/abhaber-in-haberi-gundem-yaratti-rusya-kirimin-rusyaya-katilmasi-demokratik-kibris-turk-rejimi-ise-yasadisi/>

Rusya'nın Kıbrıs Büyükelçisi Osadchiy "Kırım'ın Ukrayna'dan ayrılması, Kıbrıs Türk kukla rejiminin yasadışı ilan edilmesi ile aynı şey değildir"<sup>2</sup> diyerek uluslararası anlaşmalar ile kurulmuş fakat Kıbrıslı Rumlar tarafından işgal edilmiş Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucu asli unsurunu yok sayarak taraflı davranma yolunu seçmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti 1960 Anlaşmaları ile kurulmuş ve Cumhurbaşkanı Makarios'un 1963'te Kıbrıs Türklerinin kazanılmış haklarını ellerinden alan anayasa değişikliği üzerine iki toplum birbirinden ayrılmıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti'ni sözde temsil eden Güney Kıbrıs Rum Yönetimi de (GKRY)

<sup>2</sup> CNA, Rusya Büyükelçisi: Kırım'ın Ukrayna'dan ayrılması, Kıbrıs Türk kukla rejiminin yasadışı ilan edilmesi ile aynı şey değildir. <http://www.cna.org.cy/webnews-tr.aspx?a=afe1b9179f93454f99fe8b9780031444>

Avrupa Birliğine (AB) 1960 Anayasası ile girmiştir. Fakat bu Anayasa ile Türklere verilen tüm haklar (Türkçenin resmi dil olması, Avrupa Parlamentosu'nda Türklerin temsili gibi) işgalci Rum yönetimi tarafından bloke edilmiştir.

Rum Dışişleri Bakanı İoannis Kasoulides, ABHaber'de yer alan bir demecinde şunları söylemiştir: *"Biz AB'ye girerken Türkçenin AB'nin resmi dili olmasını önerdik ama bazı AB üyeleri bunu kabul etmedi. Daha sonra teknik sorun öne sürüldü bundan dolayı reddedildi."* Kasoulides, cebinden Kıbrıs pasaportunu çıkararak *"Pasaportta Türkçe de yazıyor. Biz Anayasamıza sadıkız"* demiştir. Ayrıca Mart ayında Türkiye'nin AB müzakere sürecindeki başlıkları ile ilgili olarak, *"Türkiye, fasılların açıldığını görmek istiyorsa, ona göre hareket etmeli, hiçbir başlık bedava açılmayacak"* şeklinde konuşmuştur.

Kıbrıslı Türklerin Avrupa Parlamentosu'nda Kıbrıs'a ait 6 milletvekilliği kontenjanından 2'sine sahip olması gerekirken tamamı Rumlar tarafından doldurulmuş durumdadır. Avrupa Parlamentosu (AP) Başkanı Martin Schulz, dönemin Başbakanı Erdoğan ile basın toplantısında Kıbrıslı Türklerin Parlamento'da temsil edilmemesi kendisine sorulunca, *"Çok zor bir konu"* diyerek Kıbrıs Türklerine haksızlık yapıldığını kabul etmiştir. Geçen Mayıs ayında yapılan Avrupa Parlamento seçimlerinde de Kıbrıslı Türklerin oy kullanması Rumlar tarafından engellenmiştir.

Rusya'nın Kıbrıs Büyükelçisinin *"Kıbrıs Türk kukla rejimi"* ifadesi diplomatik nezakete aykırıdır ve de gerçeği yansıtmamaktadır. Türkler, 1960 Anlaşmaları ile kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin asli unsurudur. Mutlaka bir kukla rejimden söz edilecekse bunun Kıbrım'da muhalefetin ve Kıbrım Tatarlarının katılmadığı bir referandumla Rusya'ya bağlanan Kıbrım rejiminin olması gerekir.

Büyükelçi Osadchiy, adadaki Ukrayna Büyükelçisi Borys Humeniuk'un Kıbrım'ın Ukrayna'dan ayrılmasını, Kıbrıs'ın Türk işgali altında bulunan bölgelerinde yasadışı ilan edilen rejim ile aynı şey olduğuna dair açıklamasını reddetmiştir. Oysa Kıbrım, Ukrayna Anayasası'na göre Ukrayna içinde

özerk bir cumhuriyet statüsüne sahiptir ve uluslararası hukuk açısından Ukrayna'nın bir parçasıdır ve öyle olması gerekir.

Ukrayna Anayasası'nın 134'ncü maddesinde, *"Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin, Ukrayna'nın ayrılmaz bir parçası"* olduğu ve Cumhuriyet'in *"Ukrayna Anayasası tarafından belirlenen yetkiler çerçevesinde hareket edeceği"* açıklanmıştır. 135'nci madde de *"Kırım Parlamentosu ve Kırım Bakanlar Kurulu tarafından alınan kararların, Ukrayna Anayasası ve yasalarına aykırı olamayacağı"* belirtilmiştir. 137'nci madde de ise *"Kırım Özerk Cumhuriyeti tarafından alınan kararların Ukrayna Anayasası ve yasalarına aykırı olması halinde, Ukrayna Devlet Başkanı'nın, Kırım Özerk Cumhuriyeti Parlamentosu'nun söz konusu kararlarını durdurabileceği ve buna eşzamanlı olarak da bu kararların Anayasa'ya uygunluğu konusunda Anayasa Mahkemesi'ne başvurabileceği"* hükmü yer almıştır.

Osadchiy, Kıbrıs Haber Ajansınca yaptığı açıklamada, *"Bu iki durum arasında yapılacak tek doğru karşılaştırmanın, Kiev'deki mevcut yetkililerle Kıbrıs Türk kukla rejimi yetkililerinin, antidemokratik bir sürecin sonucu olmaları nedeniyle, her ikisinin de yasadışı olduklarıdır"* demiştir. Büyükelçi ayrıca, Kıbrım'ın Rusya'ya ilhak edilmediğini, aksine Kıbrım halkının büyük çoğunluğunun uluslararası hukuka göre (!) tamamen yasal bir şekilde ifade edilen iradesine göre Rusya ile birleştiğine dikkat çekmiştir.

Oysa Kıbrım Tatar Milli Meclisi Başkanı Rıfat Çubarov *"Kan dökülmesi an meselesidir... Böyle bir ortamda referanduma katılmayacağız. Kıbrım'ın Rusya'ya bağlanmasına karşıyız, çünkü Sovyetler Birliği dönemindeki sürgünü unutmadık... Mayıs ayında Kıbrım Tatarlarının ana vatandan, buradan sürgün edilişlerinin 70'nci yılı olacak... Şimdi yine Rus askerlerini görünce tedirgin oluyorlar sürgün günlerini hatırlıyorlar"* demiştir.

Büyükelçi Stanislav Osadchiy, Borys Humeniuk'un, Kıbrım'ın Ukrayna'dan ayrılmasının, yasadışı ilan edilen Kıbrıs Türk

“kukla rejimi”yle aynı şey olmasına dair Kıbrıs Haber Ajansına yaptığı açıklamasını şöyle reddetmiştir: “*Kırım nüfusunun büyük çoğunluğu Rus’tur, Kıbrıs’ın kuzey kesimindeki nüfusun çoğunluğu Kıbrıslı Rumlardı, Kıbrıslı Türkler ise azınlıktı.*” Oysa, uluslararası hukukta böyle bir kriter yoktur. Büyükelçinin “nüfusunun büyük çoğunluğu Rus’tur” mantığıyla hareket edilirse, Tataristan’da Tatar nüfusu 2012 sayımına göre 2 milyondur (%52,9). Rus nüfus ise 1 milyon 492 bindir (%39,5). Geriye kalanlar ise Çuvaşlar ve diğerleridir. Bu durumda Tataristan’da Ruslar çoğunlukta değildir ve yukarıdaki mantığa göre Tatarlar dilerse bağımsızlıklarını ilan edebilirler.

Büyükelçi Osadchiy, Kırım’ın sadece son 60 yıldır Ukrayna’ya ait olduğunu, öncesinde ise Rusya’nın bir parçası olduğuna işaret etmiştir. Büyükelçi ayrıca Kıbrıs’ın kuzey kısmının ise bağımsız bir devlet ya da başka bir devletin üyesi olmadığına dikkat çekmiştir.

Bilindiği üzere AB üyesi olan Kıbrıs’ın tamamında AB müktesebatının geçerliliği söz konusudur. 1783 yılında Çariçe II. Katerina döneminde Rusya’ya bağlanan Kırım, 27 Şubat 1954’te Sovyet lideri Nikita Kruşçev tarafından Ukrayna Sovyet Cumhuriyeti’ne verildiğine göre sadece 171 yıl Rus egemenliğinde kalmıştır. Oysa 1242’de Altın Orda Devleti’nin kuruluşundan, Altın Orda’nın yerini alan dört Hanlıkların en uzun süre hüküm süreni olan Kırım Hanlığı döneminde (1441-1783) Kırım Tatar yurdu olmuş, 1475’ten 1774 yılında Küçük Kaynarca Anlaşması’nın imzalanışına kadar tam olarak 299 yıl Osmanlı İmparatorluğu’na bağlı kalmıştır.

Rus Büyükelçi ayrıca, Kırım’da gerçekleştirilen referandumun yasadışı olması iddiasını da reddetmiştir. “*Referandum yasaldir, çünkü Kırım Anayasasının ve sakinlerinin iradesiyle yapılmıştır*” diyen Osadchiy, Kıbrıs Türk “sahte” (!) devleti ile ilgili olarak hiçbir referandum gerçekleşmediğini ve Kıbrıs’ın kuzey kesiminde yaşayan Kıbrıslı Rumların ve Kıbrıslı Türklerin görüşü ile kimsenin ilgilenmediğini açıklamıştır.

Oysa, 2004 Annan Planı halkoylaması, 1963

yılından bu yana ayrı olan iki toplumu iki kesimli tek devlet bünyesinde birleştirmek amacıyla dönemin BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından hazırlanmıştır. Plan için 24 Nisan 2004 tarihinde yapılan halk oylamasında Kıbrıs Türkleri yüzde 64,90 oyla evet, Kıbrıs Rumları yüzde 75,83 oy oranı ile hayır demiştir. Annan Planı, Kıbrıs Türklerinin kabulüne rağmen Kıbrıs Rumlarının Hayır’ı üzerine hayata geçememiştir. Aslında AB Annan Planını BM ile birlikte hazırlamış ve AB ile ilgili konular Avrupa Komisyonu bürokratları tarafından Annan Planı’na dahil edilmiştir.

Rus büyükelçi ayrıca, Ukrayna’nın Kıbrıs Büyükelçisi Humeniuk’un Ukrayna sınırında Rus askeri güçlerinin Ukrayna’ya yasadışı geçişleri ile ilgili açıklamasını da yalanlayarak, Kıbrıs Türk “sahte” devletinin “işgalci askeri güç tarafından desteklendiğini” belirtmiştir. Ancak bilindiği gibi Türk askeri Kıbrıs’ta geçerliliğini koruyan 1960 Garanti Anlaşması uyarınca bulunmaktadır ve Kıbrıs Türk halkının güvencesidir. Kırım’ın Rusya’ya bağlanması ise halen yürürlükte bulunan Ukrayna Anayasasına göre fiili bir işgaldir.

Her iki büyükelçinin, özellikle Rus Büyükelçi Stanislav Osadchiy’in, öne sürdüğü uluslararası hukuku yok sayan iddialarına cevap verelim.

1.“Kıbrıs Türk kukla rejimi” ifadesi, Büyükelçinin konuya hâkim olmadığı açık bir göstergesidir. Büyükelçi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimine büyükelçi olarak atanmıştır ama atandığı devletin nasıl kurulduğuna ilişkin somut bir kanısının bulunmadığı görülmektedir. Kıbrıs ile ilgili somut bir kanıya varması için kendisine, Kıbrıs Sorununun Üzerinde Anlaşmaya Varılan Nihai Çözümün Temelini Açıklayan Muhtırayı (memorandum) okuması önerilebilir.

Nitekim Muhtıra açıkça “*Büyük Britanya Birleşik Krallığı ve Kuzey İrlanda Başbakanı, Yunan Krallığı Başbakanı ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı, Kıbrıs Rum ve Türk Topluları temsilcilerinin, bu muhtıraya eklenen belgeleri Kıbrıs sorununun nihai hal şekli için üzerinde anlaşmaya varılmış bir temel*

*olarak kabul ettiklerini bildiren beyanatlarını dikkate alarak, hükümetleri adına, bu muhtıraya eklenen ve aşağıda sıralanan belgeleri, Kıbrıs sorununun nihai çözümü için uzlaşmış bir temel olarak bu belge ile kabul ederler” demektedir.*

Osadchiy, Kıbrıs Türk sahte devletinden söz etmekte ve 11 Şubat 1959 tarihinde Zürih’te Türk ve Yunan Başbakanları tarafından imzalanan Belgelerin sahte olduğunu iddia etmektedir. Büyükelçi Kıbrıs devletinin bu belgeler sonucunda kurulmuş olduğu gerçeğini görmezden gelmektedir.

Büyükelçi ve büyükelçi gibi düşününlerin dikkatini çekmek üzere Kıbrıs Cumhuriyetinin temel yapısına ilişkin belgelerdeki ilkeleri ve Kıbrıs devletinin geleceğini garanti eden anlaşmaları kısaca bir kez daha incelemekte fayda olabilir.

Kıbrıs Devleti, Cumhurbaşkanlığı rejimine dayanan bir Cumhuriyet olacaktır. Cumhurbaşkanı Rum ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Türk olacak ve genel oy hakkı yöntemiyle adadaki Rum ve Türk Toplumları tarafından ayrı ayrı seçileceklerdir.

Bir taraftan Kıbrıs Cumhuriyeti, diğer taraftan Yunanistan, İngiltere ve Türkiye; Anayasanın esas maddeleri ile kurulan ve düzenlenen Kıbrıs Cumhuriyeti’nin bağımsızlığının, toprak bütünlüğünün ve güvenliğinin tanınması ve devamının kendi ortak yararları gereği olduğunu dikkate alarak, sözü edilen anayasa ile oluşturulan duruma saygı gösterilmesini güvence altına alacak işbirliğini arzularak, aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

**MADDE 1:** Kıbrıs Cumhuriyeti, kendi bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve güvenliğini devam ettirmeyi ve anayasaya saygıyı güven altına almayı üstlenir. Kıbrıs Cumhuriyeti, ayrıca, tümüyle veya bir bölümüyle herhangi bir devlet ile hiçbir şekilde siyasi veya ekonomik bir bütünleşmeye girmeyeceğini taahhüt eder. Kıbrıs Cumhuriyeti, bu maksatla, adanın gerek birleşmesini, gerekse taksimini doğrudan

doğruya veya dolaylı olarak gerçekleştirmeye yardımcı ve teşvik edici nitelikteki tüm hareketleri yasaklar.

**MADDE 2:** Yunanistan, İngiltere ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin, 1’nci maddede belirtilen taahhütlerini kaydederek, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin bağımsızlığını, ülke bütünlüğünü, güvenliğini ve anayasanın temel maddeleri ile oluşan durumu (state of affairs) tanır ve garanti ederler. Yunanistan, İngiltere ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin diğer herhangi bir devlet ile gerek birleşmesini, gerekse Ada’nın taksimini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak gerçekleştirmeye yardım ve teşvik edici bir amacı olan tüm hareketleri kendi yetki ve ilgileri oranında önlemeyi üstlenirler.

**MADDE 3:** Bu Anlaşma hükümlerinin herhangi birinin ihlali halinde Yunanistan, İngiltere ve Türkiye bu hükümlere saygıyı sağlamak için gerekli girişimlerin yapılması ve önlemlerin alınması amacıyla aralarında danışmalarda bulunmayı üstlenirler. Üç garantör devletten her biri, birlikte veya birbirlerine danışarak, işbirliği halinde hareket etmek imkânı bulunmadığı takdirde, bu Anlaşmanın oluşturduğu durumu (state of affairs) münhasıran yeniden oluşturmak amacıyla hareket etmek hakkını korumaktadırlar.

**MADDE 4:** Bu Anlaşma imza edildiği gün yürürlüğe girecektir. Yüksek Akit Taraflar, Birleşmiş Milletler Şartının (Charter) 102’nci maddesi hükümlerine uygun olarak bu Anlaşmayı Birleşmiş Milletler Sekreterliğine mümkün olan en kısa sürede kaydettirmeyi üstlenirler.

### **Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye Arasında İmzalanan İttifak Anlaşması**

1. Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye, ortak savunmaları için işbirliği yapacaklardır. Bu Anlaşma ile söz konusu savunmanın ortaya çıkardığı



- sorunlar hakkında kendi aralarında danışmanlarda bulunmayı üstleneceklerdir.
2. Yüksek Akit Taraflar, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlık ve ülke bütünlüğüne karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yöneltilen herhangi saldırı veya tecavüzlere karşı koymayı üstlenirler.
  3. Bu ittifakın ruhuna uygun olarak ve yukarıda sözü edilen gayenin gerçekleşmesi maksadıyla, Kıbrıs Cumhuriyeti ülkesinde bir Üçlü Karargâh kurulacaktır.
  4. Yukarıdaki maddede sözü edilen Karargâha, Yunanistan 950 kişilik bir subay, astsubay ve er birliği ve Türkiye 650 kişilik bir subay, astsubay ve er birliği ile katılacaklardır. Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Yunan ve Türk birliklerinin artırılma veya azaltılmasını Yunan ve Türk Hükümetlerinden birlikte isteyebileceklerdir.
  5. Yukarıda sözü edilen Yunan ve Türk subayları, Kıbrıs Cumhuriyeti ordusunun talim ve terbiyesini temin edeceklerdir.
  6. Üçlü Karargâhın komutanlığı, Yunanistan ve Türkiye Hükümetlerinin ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısının atayacağı Kıbrıslı, Yunan ve Türk bir General tarafından bir yıl müddetle ve sıra ile üstlenilecektir.<sup>3</sup>

### 1959 Londra ve Zürih Anlaşmaları

Madde 8: Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısının, Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte katıldığı uluslararası ittifaklara ve kurumlara Kıbrıs Cumhuriyeti'nin de katılması dışında, I. Ekte belirtilen savunma ve güvenlik konuları ve dışişleriyle ilgili herhangi bir yasa

<sup>3</sup> Conference On Cyprus, Documents signed and initialled at Lancaster House on February 19, 1959 (H. M. Majesty's Stationary Office, Cmnd. 679)

ve karara karşı ayrı ayrı veya birlikte kullanılmak üzere nihai veto hakları olacaktır. Maddenin gerekçesi, Türkiye ve Yunanistan Dışişleri Bakanları arasında 12 Şubat 1950 tarihinde yapılan toplantının tutanağında şöyle belirtilmiştir: "Amaç, Kıbrıs'la üç ülke dışındaki ülkeler arasında daha avantajlı ikili anlaşmalar akdedilmesinin ve aynı zamanda Yunanistan ve Türkiye'nin Kıbrıs'ta, diğer taraftan daha elverişli bir ekonomik konuma geçmesi, örneğin Yunanistan'ın bir tür ekonomik ENOSİS'i gerçekleştirmesi ihtimalinin önlenmesi idi."

### 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası

Madde 50. 1 (a): Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, Yunanistan ve Türkiye'nin birlikte üye oldukları uluslararası kuruluşlar ve ittifaklara katılması veya savunma ve güvenlik sorunları hariç, Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı gerek ayrı ayrı gerek birlikte, dışişlerine ilişkin herhangi bir yasa ve karar üzerinde nihai veto hakkına sahip olacaklardır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Avrupa Konseyi üyeliğinin tartışıldığı günlerde İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nın Atina'daki Büyükelçisi'ne 14 Eylül 1960 tarihinde gönderdiği gizli telgraf, Rum Yönetimi'nin AB üyeliğine yaptığı başvurusunun hukuken geçersiz olduğunu ispatlayan bir belgedir. Telgrafta şöyle denilmektedir: "Yunan Hükümeti'nin bu konuda ne düşündüğünü anlamaya çalışırken Majeste Kraliçe Hükümeti'nin şimdiki görüşünün, Türkiye ve Yunanistan'ın her ikisinin de hâlihazırda üyesi oldukları bir kuruluşa Kıbrıs'ın katılmasının teşvik edilmesi şeklinde olduğu kendilerine bildirilmelidir."

### Kıbrıs'ın BM, Commonwealth, Avrupa Konseyi Üyeliği

Kıbrıs'ın BM'ye üyelik başvurusunun Güvenlik Konseyi'nde 24 Ağustos 1960'ta yapılan görüşmelerinde Konsey üyesi olmamakla birlikte Türkiye ve Yunanistan da görüş belirtmek için toplantılara davet edilmişlerdir. Kıbrıs'ın üyeliği 21 Eylül 1960 tarihinde onaylanmıştır.

BM üyeliğinden 4 ay sonra Kıbrıs'ın Commonwealth üyeliği gündeme geldiğinde, Anlaşmalara ve Anayasa'ya uygun olarak Türkiye'nin ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı merhum Dr. Fazıl Küçük'ün de onayı alınmıştır.

Kıbrıs, 24 Mayıs 1961 tarihinde Avrupa Konseyi'ne 16'ncı üye olarak kabul edilmiştir. Bu üyelik sonucu, Kıbrıs'ın Avrupa Konseyi'nin Danışma Meclisi'nde birisi Kıbrıslı Türk, ikisi de Rum olmak üzere 3 üye ile temsil edilmesi kararlaştırılmıştır. 1963 sonlarında Kıbrıs Türk toplumuna karşı başlatılan "etnik temizlik saldırıları" sonucu iki toplumun ortaklığına dayalı yasal Kıbrıs Cumhuriyeti ortadan kalktığı halde, Kıbrıs Rum Kesimi hem BM'de, hem Commonwealth ve hem de Avrupa Konseyi'nde tek başına temsil hakkından yararlanmayı sürdürmüştür. Kıbrıs Türkleri ise tüm uluslararası kurumlardan uluslararası hukuka aykırı olarak dışlanmışlar, ilgili kurumlar da buna itiraz etmemişlerdir.

### **AB Dışişleri Bakanları Konseyi'nin Kararı**

Yunanistan'ın 12 Haziran 1975 tarihli başvurusunu Topluluk Dışişleri Bakanları Konseyi 24 Haziran 1975'de değerlendirilerek kabul etmiş, Türkiye ile olan ortaklığına ilişkin bir beyanı da bu metne dâhil etmiştir. Konsey'in 347'nci toplantısı tutanaklarında yer alan bu metinde; Topluluğun Türkiye ile çok yakın ortaklık ilişkilerini idame ettirmek ve geliştirmek hususundaki ilgisi ve Yunanistan tarafından yapılan tam üyelik başvurusunun incelenmesinin, Toplulukla Türkiye arasındaki Anlaşma'da yer alan hakların etkilenmeden kalacağı kaydedilmiştir. Komisyon'un Yunanistan'ın tam üyelik başvurusu hakkında hazırladığı 29 Ocak 1976 tarihli görüşte, Konsey'in yukarıda beyanı tekrarlanarak, buna işlerlik kazandırılması gerektiği ifade edilmiştir. Aynı görüşte, Avrupa Topluluğu'nun Türkiye ile Yunanistan arasındaki ihtilaflara taraf olmadığı ve olmaması gerektiği de vurgulanmıştır.

BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Rum Kesiminin AB'ye Müracaatı İle İlgili

Değerlendirmesi

Dönemin BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar, 11 Eylül 1990 tarihinde Rumların başvurusuyla ilgili yaptığı değerlendirmede, AB üyeliğinin çözüm çerçevesinde iki tarafça müzakere edilmesi gereken bir konu olduğunu belirtmiştir. BM Güvenlik Konseyi de müzakerelere zemini olarak onayladığı Fikirler Dizisi'nde, "Federal Cumhuriyetin AET'ye üyeliği ile ilgili konular müzakere edilecek, üzerinde anlaşmaya varılacak ve iki toplumun onayı için ayrı ayrı referanduma sunulacaktır" denilmiştir.<sup>4</sup>

### **İngiliz Hukukçu Mendelson'un Görüşü**

İngiliz Hukukçu Prof. Maurice Mendelson da, Rum kesiminin AB'ye tek yanlı üyelik başvurusunun hukuki yönlerini inceleyen kapsamlı bir görüş hazırlamıştır. BM Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi belgesi olarak da yayımlanan Belgede, "Kıbrıs'ta iki tarafı da temsil eden meşru bir otorite yoktur. KKTC'nin onay vermediği ve tüm ada adına yapılan bir müracaat hukuken geçersizdir" diyerek, hem garantör devletlere, hem de AB üyesi diğer ülkelere bu hukuk dışı müracaatı engellemeleri çağrısında bulunmuştur.

### **Klerides'e Göre Kıbrıs ve AB Üyeliğinin Önemi**

Kıbrıs sorununun ne olduğunu, nasıl ortaya çıktığını Güney Kıbrıs Rum Lideri Glafkos Klerides, Cyprus: My Depositon adlı kitabında şöyle ifade etmiştir: "Kıbrıs Rumlarının amacı, Ada'yı Türklerin koruma altına alınacakları bir Rum Cumhuriyeti'ne dönüştürmektir. Türklerin tüm çabaları ise Anlaşmalarla kendilerine tanınan hakları müdafaa etmektir... Durum bugün de aynıdır ve değişen bir şey yoktur."<sup>5</sup>

Klerides, AB üyeliğine başvuru gerekçelerini de, "Avrupa Birliği'ne girildiğinde, 1960 Garanti Anlaşması'nın bir Avrupa ülkesine karşı pratikte işemeyeceğini, iki kesimlilik ve

<sup>4</sup> S. Rıdvan Karluk, Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri: Bir Çıkılmaz Sokak, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013, s.785

<sup>5</sup> Glafkos Klerides, Cyprus: My Depositon, Alithia Publishing Co., Nicosia, 4 Vol. 1989-1992.

global mal mülk değişimi dahil Kıbrıs Türklerinin olası bir Anlaşma ile elde edecekleri hak ve gerekçelerin AB normlarına göre geçersiz addedileceğini, tüm Rum göçmenlerin Kuzey'e geri döneceklerini ve bu sayede Yunanlılığın Kıbrıs'ta son hedefine ulaşması olacağı" şeklinde açıklamaktadır.<sup>6</sup>

### **Kıbrıslı Türklerin GKRY'ne Yaptıkları Seçme ve Seçilme Hakkını Kullanma Başvuruları**

28 Şubat 2006 tarihinde 78 Kıbrıs Türkü tarafından GKRY'nin ilgili makamlarına yapılan 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Kuruluş Anlaşması'na göre seçme ve seçilme hakkı başvurusunu GKRY İçişleri Bakanı Andreas Christou cevaplandırmıştır. Cevapta yer alan "Toplumunuz....., devletin anayasal organlarından çekilip katılmaması, kamuyu ilgilendiren konuların yürütülmesinde yer almaması ve anayasal organlara ve işlere katılmaması devam ettikçe, ... ve yukarıda belirtilen düzen, yani üyesi olduğunuz Türk toplumunun yokluğu, söz ettiğiniz anayasal düzenlemelerin işlenmesini imkansız kılmaktadır" görüşünden çıkan sonuç olumsuzdur.

Christou'ya göre bu görevlerden kendi istek ve arzuları ile Türkler çekilmiştir ve kamuoyunu ilgilendiren konuların yürütülmesinde ve anayasal organlarda yer almayı da reddetmişlerdir. Prof. Dr. Ata Atun'a göre, 41 yıl önce 23 Temmuz 1965 tarihinde Fileleftoros Gazetesi'nde çıkan haber içinde dönemin Meclis Başkanı Glafkos Klerides'in açıklaması, GKRY'nin tutumunun açıklanması bakımından önemlidir. Klerides'in, Meclis Başkanı sıfatıyla Türk milletvekillerinin Meclis toplantılarına katılmalarına izin verilmeyeceğine ilişkin olarak söyledikleri şunlardır:

"... Türk milletvekilleri Sn. Bernandes (BM temsilcisi) vasıtası ile haber göndererek seçim yasası hakkındaki Meclis toplantılarına katılmak istediklerini bildirmişlerdir. Bernandes'e verdiğim cevapta Türk

milletvekillerinin Meclis'e gelmelerinin sadece kendi arzularına bağlı bir şey olmayacağını, bunun bazı şartları bulunduğunu söyledim. Birinci esas şudur; Türk tarafı Meclis'ten geçen konuların, hükümet tarafından Rum bölgelerinde olduğu gibi, Türk bölgelerinde de tatbik edilmesini kabul etmelidir. İkinci esas şart oy verme usulünün kaldırılmasıdır. Geri gelmek isteyen Türk milletvekilleri, Rum üyelerle müştereken oy vermeyi kabul etmelidirler. Oylar bir bütün olarak sayılacak, Türk ve Rum milletvekilleri ayrı ayrı oy vermeyeceklerdir.

Ayrıca Türk milletvekillerinin hükümeti tanıdıklarını belirten bir beyanda bulunmaları gerektiğini ileri sürdüm, fakat Türkler bunları kabul etmeyeceklerini ileri sürdüler. Böylece Meclise katılma sorunu halledilmedi. Türk milletvekilleri öne sürdüğüm şartları kabul etmeden dahi Meclis toplantılarına katılma hakları olduğunu ileri sürdüler. Türk milletvekilleri ayrılırken yarın toplantıya geldikleri takdirde ne olacağını sordular. Samimiyetle cevap verdim ki; geldikleri takdirde toplantıya katılmalarına müsaade edilmeyecektir, Türk tarafı Meclis çalışmalarına muntazaman katılma hususunu da ileri sürmüş, fakat bunun için anayasanın tamamıyla tatbik edilmesini şart koşmuştur. Fakat bu, ayrı oy çoğunluğu usulünün devam ettirilmesi demek olacaktır. Onun için asla kabul edilemez dedim. Meclis'in Türk üyelerinin hukuki dayanağı bulunmadığına inanıyoruz. Türk üyelerinin buraya izinsiz gelebileceklerini sanmıyorum."

Bu açıklama, Kıbrıslı Türklerin GKRY Meclisi'nde yer alamayacaklarını gerçek nedenleri ile ortaya koymaktadır. 1960 Anlaşmaları'na dayanılarak kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti, dönemin Cumhurbaşkanı Makarios'un 13 maddelik Anayasa değişiklikleri kapsamında fiilen ve hukuken 1963 yılında ortadan kalkmıştır. Bu değişiklikler, Kıbrıs Türkleri'nin kazanılmış haklarını ellerinden almaya yöneliktir.

1963 yılında ayrılan iki toplum arasında yeniden birleşme görüşmeleri devam etmektedir. KKTC Cumhurbaşkanı Derviş

<sup>6</sup> Sadi Somuncuoğlu, Avrupa Birliği Bitmeyen Yol, Ötüken Yayınevi, İstanbul 2002, s. 250-255.

Erođlu ile Rum lider Nikos Anastasiadis ile yapılan görüşmelerden bir sonuç çıkmaz ise, KKTC’de Kırım örneğinden yola çıkararak bir referandum yapılmalı ve referandum sonucuna göre hareket edilmelidir. Türkiye’nin AB kapısında 55 yıldır bekletildiği gibi Kıbrıslı Türkler de Kıbrıslı Rumların esiri olarak bir 51 yıl daha yaşamamalıdır.